

Εγκώμιο στην αμφιβολία

του Μπέρτολτ Μπρεχτ (μετάφραση Μάριος Πλωρίτης)

Στις 14 Αυγούστου του 2015, η εργαζόμενη και φτωχή ανθρωπότητα συμπληρώνει 59 χρόνια χωρίς τον Μπέρτολτ Μπρεχτ. Ταυτόχρονα, όμως, μετράει 59 χρόνια με τα γραπτά, τις ιδέες και τα "μυστικά της γνώσης", που τόσο μας βοήθησε να κατακτήσουμε και να καταλάβουμε.. Να καταλάβουμε, πως η βάρκα είμαστε εμείς. Ανάμεσα στα διάφορα γραπτά και στα Εγκώμια του Μπρεχτ, το *barikat* επιλέγει να αναδημοσιεύσει το Εγκώμιο της αμφιβολίας, γραμμένο το 1936. Μια χρονιά επαναστατικών ανατροπών και οδυνηρών διαφεύσεων, μια χρονιά μελαγχολική, που εν τέλει ήταν απλώς μια νέα αρχή.

Barikat

Ευλογημένη να 'ναι η αμφιβολία!

Σας συμβουλεύω να τιμάτε χαρούμενα και προσεχτικά εκείνον

που το λόγο σας ξετάζει σαν κάλπικη μονέδα!

Άμποτε να 'σαστε συνετοί και να μη δίνετε το λόγο σας με σιγουριά πάρα πολλή.

Την ιστορία διαβάστε και θα δείτε την ξέφρενη φυγή ανίκητων στρατών.

Παντού κάστρα απάτητα κυριεύονται

και της Αρμάδας τα καράβια, που ήταν αμέτρητα σαν έκανε πανιά, στο γυρισμό εύκολα τα μετρούσες.

Έτσι μια μέρα στάθηκε ένας άνθρωπος στην απάτητη βουνοκορφή

κι ένα πλεούμενο έφτασε στην άκρη της απέραντης της θάλασσας.

Α!, όμορφο που 'ναι το κούνημα του κεφαλιού για τις «ατράνταχτες» αλήθειες!

Α!, θαρρετή που 'ναι η φροντίδα του γιατρού για τον άρρωστο που γιατρεμό δεν έχει!

Μα απ' όλες τις αμφιβολίες ομορφότερη είναι, σαν οι φοβισμένοι αδύναμοι

σηκώνουν το κεφάλι και παύουν να πιστεύουν στον τυράννων τους τη δύναμη!

Α!, με πόσο κόπο καταχτήθηκε κείνο το σοφό αξίωμα!

Πόσες θυσίες κόστισε!

Πόσο δύσκολο στάθηκε να βρεθεί πως τα πράγματα ήταν έτσι κι όχι αλλιώς!

Με στεναγμό ανακούφισης το 'γράψε ένας άνθρωπος μια μέρα στις Γνώσης το βιβλίο.

Καιρό πολύ έμεινε χαραγμένο εκεί μέσα και γενιές ολόκληρες ζήσανε μαζί του, το βλεπαν

σαν αλήθεια αιώνια κι όσοι το ξέρανε καταφρονούσαν όσους τ' αγνοούσαν.

Μα κάποτε, μια υποψία μπορεί να γεννηθεί, γιατί μια καινούρια εμπειρία τραντάζει το ατράνταχτο αξίωμα.

Ξυπνάει ή αμφιβολία.

Και μιαν άλλη μέρα ένας άλλος άνθρωπος στοχαστικά σβήνει απ' το βιβλίο της Γνώσης το αξίωμα με μια μονοκοντυλιά.

Ενώ διαταγές τον ξεκουφαίνουν, ενώ τον εξετάζουν για τις φυσικές του ικανότητες γιατροί μουσάτοι, ενώ τον επιθεωρούν

λαμπερά υποκείμενα με χρυσά γαλόνια, ενώ τον κατηχούνε πανηγυριώτικοι παπάδες που του τριβελίζουνε τ' αυτιά μ' ένα βιβλίο γραμμένο απ' το θεό τον ίδιο ενώ τον δασκαλεύουν ανελέητοι δάσκαλοι,

ό φτωχός ακούει να του λένε πώς ό κόσμος μας είναι ό καλύτερος των κόσμων

και πως την τρύπα στη σκεπή της κάμαράς του την έχει σχεδιάσει ο θεός αυτοπροσώπως.

Αληθινά, του είναι δύσκολο πολύ ν' αμφιβάλλει για τον κόσμο τούτο.

Ιδρωκοπάει ο άνθρωπος χτίζοντας σπίτι όπου ποτέ του δε θα κατοικήσει.

Μα δεν ιδρωκοπάει λιγότερο κι οποίος δικό του χτίζει σπίτι.

Να οι αστόχαστοι που ποτέ δεν αμφιβάλλουν.

Η χώνεψη τους είναι άψογη, κι η κρίση τους αλάθευτη.

Δεν πιστεύουν στα γεγονότα, πιστεύουν μόνο στον εαυτό τους.

Αν χρειαστεί πρέπει αυτούς τα γεγονότα να πιστέψουν.

Είναι απέραντα υπομονετικοί — με τον εαυτό τους.

Τα επιχειρήματα τ' ακούνε με αυτί σπιούνου.

Στους αστόχαστους που ποτέ δεν αμφιβάλλουν, συνταιριάζουν οι στοχαστικοί που ποτέ δεν ορούνε. Τούτοι αμφιβάλλουν όχι για να πάρουν μιαν απόφαση, αλλά για να μην πάρουν απόφαση καμιά.

Τα κεφάλια τους τα χρησιμοποιούνε μόνο για να τα κουνάνε.

Με σκοτισμένο πρόσωπο ειδοποιούν τούς επιβάτες των караβιών που βουλιάζουν,

πως το νερό είν' επικίνδυνο.

Κάτω απ' του δήμιου το μπαλτά αναρωτιούνται αν δεν είναι άνθρωπος κι αυτός.

Μουρμουρίζουν σκεφτικά πως «το θέμα δεν έχει ξεκαθαριστεί ακόμα», και πηγαίνουνε να πέσουν.

Μοναδική τους δράση, ο δισταγμός.

Αγαπητή τους φράση : «Δεν είναι ακόμα ώριμο για συζήτηση».

Γι' αυτό, αν παινεύεις την αμφιβολία μην παινέψεις

την αμφιβολία που καταντάει απελπισία!

Τι ωφελεί ή αμφιβολία εκείνον που δε μπορεί ν' αποφασίσει;

Μπορεί να πράξει λάθος όποιος δε γυρεύει πολλούς λόγους για να δράσει.

Μα οποίος πάρα πολλούς γυρεύει, μένει άπραγος την ώρα του κινδύνου.

Εσύ, που είσαι αρχηγός, μην ξεχνάς

πως έγινες ό,τι είσαι, επειδή είχες αμφιβάλει γι' άλλους αρχηγούς!

Άσε λοιπόν αυτούς που οδηγείς ν' αμφιβάλλουνε κι εκείνοι!

Μπέρτολτ Μπρεχτ, Ποιήματα, Εγκώμιο στην Αμφιβολία (1936). Εκδόσεις Θεμέλιο, ε' εκδοση